

PAUL VERHOEVEN

“Ik heb meer dan twintig jaar studie aan Jezus gewijd”

Regisseur en schrijver Paul Verhoeven probeert graag. Met films als *Turks Fruit*, *Spetters*, *Basic Instinct* en *Zwartboek*. En nu ook met zijn spraakmakende boek over Jezus, een man die hem altijd heeft gefascineerd. Een gesprek over passie, Hollywood en het geheim van een lang huwelijk.

— PAUL — VERHOEVEN

“Een verliefdheid trekt wel weer weg”

Wie is Paul Verhoeven?

Paul Verhoeven (70) maakte na zijn studie wis- en natuurkunde de ommezwaai naar film. Zijn eerste grote succes boekte hij met de legendarische tv-serie *Floris* ('69) waarin Rutger Hauer debuteerde. Daarna volgden o.a. *Turks fruit* ('73), *Keetje Tippel* ('75), *Soldaat van Oranje* ('77), *Spetters* ('80) en *De vierde man* ('83). Paul trouwde in 1967 met de zes jaar jongere psychologe Martine Tours en heeft twee dochters, Claudia en Heleen. Op 47-jarige leeftijd verhuisde hij met zijn gezin naar Amerika waar hij successen vierde met o.a. *RoboCop* ('87), *Total Recall* ('90) en *Basic Instinct* ('92). Op stapel staan de verfilming van het boek *Knielen op een bed violen* en *Joanna's Passions*.

◁ Slank, een zongebruinde kop met goed haar. Een strak gesneden, leren colbert met daaronder een kaki broek en overhemd. Paul Verhoeven ziet er minstens tien jaar jonger uit dan de zeventig jaar die hij telt. Een uiterst vitale man met een snelle lach en ogen die niets ontgaan. Op de vraag hoe hij zo jong blijft, roept hij meteen: “*Exercise, exercise, exercise!* Dat roepen alle dokters in Amerika en dus zwem ik elke ochtend een halfuurtje in het zwembad bij ons in de tuin. Dat is alles. Geen chirurgie, wel een hoop implantaten. Toen ik ruim twintig jaar geleden naar Amerika vertrok, was de Nederlandse tandheelkunde lang niet zo ontwikkeld als daar. Ik kwam bij een heel sympathieke orthodontiste terecht die me ernstig toesprak dat die rommel in mijn mond echt niet kon voor iemand die zo veel in het nieuws kwam. Er moesten kronen en implantaten komen. Toen ik voorzichtig vroeg hoe lang dat allemaal zou duren, rekende ze twee jaar en dat werd het ook. Operatie na operatie, maar het is nu wel helemaal op orde.”

Zie je jezelf oud worden in Amerika?

“Nee, ik hoop in Nederland oud te worden. Na de dood van mijn vader hebben we een appartement in Den Haag gekocht om makkelijker bij mijn moeder langs te kunnen gaan. Dat appartement hebben we nog steeds en sinds *Zwartboek* ben ik veel vaker hier. Nu, met de verkiezingen in aantocht, wordt het nog spannend. Mijn dochters grappen altijd: ‘Heb je al geld overgemaakt naar Obama?’ Ze weten dat ik het vreselijk zou vinden als McCain zou winnen. Dat zou een ramp voor Amerika zijn. Als zij winnen, moet ik het misschien nog een jaartje aankijken. Ik zou zo weg kunnen, maar Martine heeft het nog zo leuk daar. Zij is in Amerika geswitcht van psychologie naar muziek. Ze heeft haar orkest, haar

leerlingen en haar werk als muzikleraar en zou dat niet zomaar willen opgeven. Haar sociale kring is ook groter dan die van mij. Mijn beste vrienden zitten hier in Nederland, dat zijn de vrienden van het eerste uur. Ze zijn er allemaal nog en zeer nabij. In Amerika is mijn groepje vrienden veel kleiner en meer pragmatisch, werkgerelateerd. Het zijn geen mensen tegen wie je 's avonds zegt: ‘Ga je mee een borrel drinken?’ Is natuurlijk ook mijn fout. Ik

“HET SCHULDGEVOEL OVER DIE ABORTUS EBDE WEG TOEN WE TWEE GEZONDE KINDEREN HADDEN”

had van het begin af aan naar feestjes en partijen moeten gaan, praten en contacten leggen. Mensen die dat doen, zijn veel beter af. Ik vind het leuker om thuis een boek te lezen. Als ik dat boek vaker had weggelegd, had dat mijn carrière zeker goed gedaan.”

Jullie zijn al 41 jaar getrouwd. Wat is jullie geheim?

“We hebben ook zo onze problemen gehad, maar we zijn nooit in de kritieke fase beland. De hechte band werd al heel vroeg gesmeed. Ik was 27 toen Martine zwanger werd. In het burgerlijke milieu waar ik vandaan kom, was dat een grote schande. We wisten niet wat te doen tot een vriend ons wees op de mogelijkheid van abortus. Dat was een uitkomst, maar leuk is het niet. Je ontkomt niet aan een schuldgevoel. Dat gevoel bleef net zolang hangen tot we twee gezonde kinderen kregen. Pas toen ebde het langzaam weg. Die periode rond de abortus heeft een band

gecreëerd die later tot ons huwelijk heeft geleid.”

Wat typeert jullie huwelijk?

“Onze openheid. Een huwelijk gaat niet zonder ontmoetingen met anderen. In de jaren zeventig en tachtig waren die dingen in de mode. Gelukkig was het toen ook in de mode erover te praten. We zijn altijd open naar elkaar geweest, hebben besproken wanneer iets gevaarlijk zou kunnen zijn. Een verliefdheid of verleiding trekt wel weer weg. Dat weten we allebei. Er kan best een huwelijk aan kapotgaan, maar dat is bij ons zelfs niet in de buurt gekomen. Je komt beter over een verliefdheid heen als het besproken wordt. Het scheelt ook enorm als je de derde sympathiek vindt. Ik geloof niet dat Martine sympathie had kunnen opbrengen voor vrouwen die alles op alles zetten om ons huwelijk te verbreken en met mij verder te gaan.”

Wisten de kinderen van die affaires?

“Natuurlijk, dat is onvermijdelijk. Onze dochters zijn vrij *open minded*, zou ik zeggen. Er zijn geen grote trauma's uit ons gedrag geboren. Kinderen willen de zekerheid hebben dat hun nest blijft bestaan. Dat is voor hen het allerbelangrijkst, en die zekerheid hebben wij ze altijd geboden.”

Wat vonden ze van de verhuizing naar Amerika?

“Claudia was veertien en Heleen twaalf toen ze mee het grote Amerika-avontuur in werden getrokken. Ze vonden het heel spannend en leuk, maar zo leuk was het niet toen we er eenmaal waren, met dat Engels, die vreemde cultuur en die rare scholen met *gangs*, *drugs*, *guns* en al dat gedoe. Ze hebben zich door al die toestanden heen moeten werken. Door Amerika zijn we een heel hecht gezin geworden. ▶

— PAUL — VERHOEVEN

“Ik hoop in Nederland oud te worden”

◁ We waren daar ontzettend op elkaar aangewezen, we hadden niets dan elkaar. Ik ben blij dat het gebeurd is, want het is veel leuker als je zo intensief met elkaar meeleeft. Het heeft van mij een socialer mens gemaakt. Ook nu de meiden volwassen zijn en zes uur vliegen van ons af wonen, blijft die sterke emotionele band bestaan. We hangen elke dag aan de telefoon.”

Werken je dochters ook in de film-industrie?

“Nee, dat hebben ze nooit geambieerd. Claudia heeft wel een bijdrage geleverd aan *Turks fruit*. Er is een scène van een huilende baby in een wiegje die stopt met huilen door de beweging van het stel op het bed. Dat huilen is van Claudia die toen nog maar een baby was. Ze is nu assistent-professor in de geschiedenis in Washington. Heleen is schilder en woont in New York.”

Jij was toch ook voorbestemd professor of schilder te worden?

“Klopt, ze doen nu de dingen die ik zelf heel leuk had gevonden. Op het schilderen ben ik zelfs bijna jaloers. Schilderen is een prachtige kunst, met een paar verfjes en een doek schep je een hele wereld. Nee dan film, daar heb je honderden mensen en zeker tien miljoen dollar nodig en dan is het nog maar afwachten wat er uitkomt.”

Heb je je dochters stiekem gestuurd?

“Nee zeg, die beslissingen moeten ze zelf nemen. Heleen heeft lang gearzeld of ze naar Brown University zou gaan, wat natuurlijk heel prestigieus en goed was, maar uiteindelijk heeft ze toch gekozen voor het Art Institute in San Francisco. We hebben dat gesteund. Je moet je kinderen altijd steunen, welke keuze ze ook maken. Blijf steunen en ga niet belerend spreken of zoiets. Dat helpt helemaal niets.”

Dat heb je vroeger wel anders mee-gemaakt?

“Zeker. Mijn vader wilde dolgraag dat ik professor in de natuurkunde zou worden. Toch heeft hij in 1960, direct na mijn kandidaats, mijn wens ingewilligd om een jaartje filmschool te gaan doen. Hij vond het niet leuk, maar heeft het toch betaald. Toen ik een jaar later terugkwam met het verhaal dat die filmschool niets voorstelde en dat ik liever mijn studie afmaakte, was hij heel blij natuurlijk. Hij zal wel gedacht hebben: zie je wel, het klopt, als je ze laat gaan, komen ze met hangende pootjes terug. Dat heeft hij niet helemaal goed gezien, want na mijn afstuderen ben ik toch

“MIJN OUDERS VONDEN HET NIET LEUK DAT IK FILMREGISSEUR WERD, IK HAD PROFESSOR IN DE NATUURKUNDE MOETEN WORDEN”

de filmkant opgegaan. Ik denk dat ik toen pas de kracht vond mijn eigen leven in de hand te nemen. Ik was te lang ‘het zontje van de hoofdonderwijzer’ geweest. Mijn ouders hebben het nooit kunnen verkroppen dat ik filmregisseur werd. Ze vonden het dol om mee te gaan naar de première van *Soldaat van Oranje* en voorgesteld te worden aan het hele Koninklijk Huis, maar toch. Hun diepste wens was en bleef dat ik ooit nog eens professor zou worden. Vlak voor mijn vertrek naar Amerika stuurde mijn vader mij nog een vacature voor een baan als wiskundeleraar op een lyceum. Het was een halve baan, dat was mooi dacht hij, want dan kon ik ‘s middags mijn

hobby doen. Ik had toen al *Turks Fruit*, *Soldaat van Oranje* en *De vierde man* gemaakt. Nee, ik kon er niet om huilen. Ik had eerder iets berustends. Mijn vader had het fantastisch gevonden dat Claudia nu doctor is. Martine en ik zijn doctorandus. Hij had een paar jaar moeten wachten, dan had hij haar promotie kunnen meemaken.”

Waren jullie kerkelijk thuis?

“Helemaal niet, mijn ouders gingen nooit naar de kerk. Ze zijn wel hun hele leven lid van de Hervormde Kerk gebleven. Gedoopt ben ik niet, ze vonden dat ik dat zelf moest beslissen. Het is niet in me opgekomen me te laten dopen. Rond mijn zeventiende, achttiende, was ik meer bezig met vliegende schotels, occultisme en zwarte magie dan met God. Het in die tijd heel beroemde boek van Eliphas Levi *Leer en ritueel der hogere magie*, was mijn lijfboek. Ik las ook het evangelie van Thomas dat toen net gevonden was, maar dat versilde voor mij niet zo veel van de hogere magie. Het was voor mij allemaal mystiek, mij intrigeerde die wereld achter een andere wereld.”

Vanwaar die fascinatie voor Jezus?

“Jezus was een interessante, begaafde man. Het lijkt erop dat hij de neiging had graag te provoceren, hij was een rebel. Dat herken ik inderdaad. De spreuk luidt niet voor niets ‘Iedere theoloog krijgt de Jezus die hij zelf wil’. Ik heb meer dan twintig jaar studie aan Jezus gewijd en selecteer en onthoud ongetwijfeld datgene wat bij mij past. Ik wilde met mijn boek een reëel beeld van Jezus tonen, zonder alle Bijbelse hocus pocus. Wat heeft hij gezegd en gedaan? Ik mag die Jezus wel en vind het raar dat veel gelovigen en theologen het helemaal niet belangrijk schijnen te vinden of Jezus nu wel of niet bestaat heeft. Het gaat om het geloof zeggen ze. Ik geloof ▷

“Ik hang elke dag met mijn dochters aan de telefoon”

— PAUL — VERHOEVEN

“Jezus heeft bestaan. Absoluut. Die uitspraken van hem zijn zo dynamisch, zo bijzonder”

◁ niet, maar ik vind nou juist het aardige van het christendom dat het verbonden is met een persoon die bestaan heeft. Dat geeft zo’n beweging een enorme kracht. Jezus is geen verzonnen god als Zeus of Pallas Athene. Jezus heeft bestaan. Absoluut. Die uitspraken van hem zijn zo dynamisch, zo bijzonder. Wie heeft die dan gedaan als hij het niet was geweest? Als je de historische Jezus uit het geloof haalt, verliest het geloof al zijn kracht. Geloven zonder Jezus, dat is geen geloven, dat is pragmatisch humanistisch denken.”

Je gaat ook *Knielen op een bed* violen verfilmen. Je blijft in dezelfde hoek.

“Eerlijk gezegd heb ik geen grip op *Knielen op een bed violen*. Ik kom er niet uit. Misschien stond Jezus wel in de weg. Het is beter even afstand te nemen en me te richten op een ander project dat wel goed wil vlotten. De film *Joanna’s Passions* die zich afspeelt in het München van 1923, tijdens de opkomst van Hitler. Oorlog, vrouwelijke hoofdrol, liefde, dat zijn de dingen die ik beheers.”

Welke film is je het meest dierbaar?

“*Soldaat van Oranje*, maar als ik eerlijk ben, is *Floris* het grootste succes van mijn leven en misschien ook wel de leukste productie die ik ooit heb meegeemaakt. Er hing zo’n bijzondere

sfeer. Er was geen geld, dus zaten we met de hele crew in een klein hotel ergens in het oosten van het land. Dat was zo ontzettend leuk, er werd alleen maar gepraat en gelachen. Dat komt bijna niet meer voor, ze splitsen zich altijd op in kleine groepjes. De enige die bereid is zo’n sfeer te creëren, is Arnold Schwarzenegger. Sharon Stone zie ik dat niet doen. *Total Recall* met Arnold is misschien wel het tweede leukste project. We zaten met z’n allen in Mexico waar Arnold allerlei dingen organiseerde. Hij is daar heel goed in, heeft altijd wel een leuke speech klaar met wat grappen en Spaanse zinnen. De politieke aspiratie zat er toen al duidelijk in. Als ik van iemand iets geleerd heb, dan is het van hem. Hij weet als geen ander hoe je je in het leven moet gedragen en hoe effectief dat gedrag kan zijn. Ondanks dat rare lijf van hem is hij met zijn sociale intelligentie een stuk verder gekomen dan ik.” □

R**Natuurlijk:** Paul Verhoeven is regisseur, maar hij schreef onlangs zijn eerste boek: *Jezus van Nazaret*. Daarin probeert hij het werkelijke leven van Jezus te tonen. (Uitgeverij Meulenhoff, € 19,90).

